

*Горюнова М. М.,**кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри іноземних мов
Національної академії статистики, обліку та аудиту**Стогній І. В.,**старший викладач кафедри іноземних мов
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ» ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Стаття присвячена використанню методу «перевернутого навчання» під час вивчення іноземних мов та організації навчального процесу в умовах дистанційного навчання.

Необхідність розробки дистанційних курсів виникла для забезпечення освітніми послугами студентів, які навчаються віддалено, здобувають паралельну освіту в навчальних закладах України або за кордоном, а також осіб з особливими освітніми потребами тощо.

Під час дослідження дистанційних курсів іноземних мов слід зазначити, що значна увага приділяється розвитку навичок інтерактивного спілкування, за основу якого взято комунікативний метод та метод «перевернутого навчання», який є предметом дослідження цієї статті.

Нині модель «перевернутого навчання» являє собою різновид змішаного навчання, який можна використовувати як під час дистанційного навчання, так і під час навчання в аудиторіях.

Головною особливістю цього методу є те, що теоретичний матеріал студенти опрацьовують дома: в онлайн-середовищі переглядають тематичні навчальні відеоматеріали або інформаційні матеріали, запропоновані викладачем. Натомість в аудиторії студенти під керівництвом і за допомогою викладача виконують практичні завдання до тієї теми, яку засвоїли вдома, обговорюють спірні питання або такі, які потребують додаткового пояснення. Таким чином змінюються функції і роль викладача під час навчального заняття. З лектора він перетворюється на тренера, консультанта, наставника та може більш ефективно надавати індивідуальну підтримку студентам.

Вивчення іноземних мов у нефілологічних закладах вищої освіти має свою специфіку та підхід до планування і реалізації навчальних занять, спрямованих на формування у студентів не лише загальнонавчальної лексики, граматичного мінімуму, розвитку фонетичних норм та орфографічних умінь для повсякденного спілкування, а й професійної мовної компетенції відповідно до вибраного студентами фаху.

Для організації навчання іноземної мови, як і усі класичні методи та форми навчання, «перевернутий метод» варто використовувати відповідно до принципу доцільності, теми й мети навчального заняття, цілей, які ставить перед собою викладач. На думку авторів, його варто застосовувати в комплексі з іншими методами навчання, тоді вони формують систему знань, умінь, навичок, які задовольняють потреби всіх учасників навчального процесу.

Ключові слова: методика навчання, іноземні мови, дистанційне навчання, метод «перевернутого навчання»,

мовна компетенція, самостійна робота студента, електронні освітні матеріали.

Постановка проблеми. Для ефективної реалізації навчального процесу в сучасних умовах виникла необхідність здійснення належних реформ щодо впровадження в освітній простір дистанційної форми навчання.

Необхідність розробки дистанційних курсів виникла для забезпечення освітніми послугами студентів, які навчаються віддалено, здобувають паралельну освіту в навчальних закладах України або за кордоном, а також осіб з особливими освітніми потребами тощо.

За визначенням авторів навчального посібника «Дистанційне навчання: умови застосування» дистанційна освіта важлива ще й тому, що вона є специфічною організацією навчального й педагогічного процесу, за основу якого береться застосування дистанційних, інформаційних та телекомунікаційних технологій [1].

Для успішної та ефективної організації навчання заклади освіти усіх рівнів залучають до використання сучасні платформи електронного дистанційного навчання, такі як Office 365, Google Classroom, Moodle, A Tutor тощо, а також мобільні додатки для Інтернет-спілкування та передачі файлів Viber, Telegram, WhatsApp з урахуванням своїх можливостей та технологічного забезпечення.

В умовах карантину навчальні заклади країн, які охопила пандемія, вимушено перейшли на дистанційну форму навчання. Отже, виникла потреба переглянути й використання методів навчання. Під час дослідження дистанційних курсів іноземних мов варто зазначити, що значна увага приділяється розвитку навичок інтерактивного спілкування, за основу якого взято комунікативний метод. Цілком виправданим є використання й методу «перевернутого навчання», який є предметом дослідження цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і практичні аспекти успішного використання методу «перевернутого навчання» були розглянуті в дослідженнях вітчизняних вчених та викладачів-практиків О.М. Слушного, С.С. Попадюка, М.О. Скуратівської, О.Г. Кузьмінської. Зокрема, автор С.Г. Литвинова здійснила порівняння технологій «перевернутого навчання» з традиційними методами навчання.

Мета статті – обґрунтувати доцільність використання методу «перевернутого навчання» у нефаховому закладі вищої

освіти під час вивчення іноземних мов та висвітлити переваги сучасних технологій.

Виклад основного матеріалу. Метод «перевернутого навчання», запропонований викладачами хімії Вудландської школи у штаті Колорадо Джонатаном Бергманом та Аароном Самсом у 2007 році, набув широкої популярності у США, а протягом останніх років почав використовуватись і в європейських закладах освіти. Так, наприклад, у Німеччині пропагандистами методу «перевернутого навчання» у сфері вищої освіти є викладачі вищої школи Крістіан Шпаннагель (Хайдельберг), Юрген Хандке (Марбург) та Йорн Ловісках (Білефельд).

Існує низка розробок «перевернутого навчання», переважно для шкіл у Прибалтиці, де цю ідею активно пропагує естонський освітній технолог-інноватор Марина Курвітс.

В Україні ж є лише поодинокі спроби використання викладачами моделі «перевернутого навчання» [2].

Автори методу Джонатан Бергман та Аарон Самс почали створювати короткі відеоролики з матеріалами лекцій, які їхні учні переглядали вдома, на заняттях же основна увага приділялась виконанню практичних та лабораторних робіт, а також відповідям на питання від учнів.

Нині модель «перевернутого навчання» являє собою різновид змішаного навчання, який можна використовувати як під час дистанційного навчання, так і під час навчання в аудиторіях. Головною особливістю цього методу є те, що теоретичний матеріал студенти опрацьовують дома: в онлайн-середовищі переглядають тематичні навчальні відеоматеріали або інформаційні матеріали, запропоновані викладачем. Натомість в аудиторії студенти під керівництвом і за допомогою викладача виконують практичні завдання до тієї теми, яку засвоїли вдома, обговорюють спірні питання або такі, які потребують додаткового пояснення. Таким чином, змінюються функції і роль викладача під час навчального заняття. З лектора він перетворюється на тренера, консультанта, наставника та може більш ефективно надавати індивідуальну підтримку студентам. Отже, зазначена методика дає змогу більш ефективно використовувати аудиторний час для спільного узагальнення вивченого матеріалу.

Вивчення іноземних мов у нефілологічних закладах вищої освіти має свою специфіку та підхід до планування і реалізації навчальних занять, спрямованих на формування у студентів не лише загальноживованої лексики, граматичного мінімуму, розвитку фонетичних норм та орфографічних умінь для повсякденного спілкування, а й професійної мовної компетенції відповідно до вибраного студентами фаху.

Так, наприклад, для студентів економічних спеціальностей під час вивчення фахової лексики для виконання домашнього завдання можна запропонувати самостійно вивчити такі лексичні одиниці, та зробити їх переклад українською мовою (*to appreciate, appreciation, to value, to estimate, to appraise, to assess, to cost*), в аудиторії ж – практично опрацювати випадки вживання цих лексичних одиниць у повсякденному та професійному мовленні, адже українською мовою вони перекладаються майже однаково зі значенням *оцінювати, визнавати, давати оцінку*. Викладачеві варто навчити студентів розрізняти значення та доречність використання цих слів відповідно до мовленнєвої ситуації та для уникнення непорозуміння під час спілкування англійською мовою:

to appreciate – 1) *to understand how serious or important a situation or problem is (оцінити, зрозуміти, усвідомити, наскільки важливою є ситуація або проблема); 2) to be grateful for something (бути вдячним за щось).*

E.g. He did not fully appreciate the significance of signing the contract. – Він не цілком оцінив значення підписання контракту.

E.g. Thank you very much. I really appreciate your help. – Дякую Вам дуже. Я насправді ціную Вашу допомогу.

appreciation – *an understanding of the importance or meaning of something (розуміння, усвідомлення важливості чи значення чогось).*

E.g. A realistic appreciation of the situation. – Реальна оцінка ситуації.

to value – 1) *to think smb/smt very important (вважати когось або щось дуже важливим); 2) to decide the amount of money that smth is worth (оцінювати щось у грошовому еквіваленті).*

E.g. I really value her as a friend. – Я насправді ціную її як друга.

E.g. The house was valued at \$150 000. – Будинок був оцінений у 150 000 доларів США.

to estimate – *to calculate the size, cost, etc. of smth approximately, before you have all the facts or figures (приблизно врахувати розмір, вартість тощо якоеь предмета до того, як його оцінять фахівці у фактах та цифрах).*

E.g. She estimated that the work would take three months. – Вона приблизно оцінила, що на цю роботу знадобиться близько трьох місяців.

to appraise – *assess the value or quality of smth (визначати ціну або якість чогось).*

E.g. They appraised the painting at £200 000. – Вони оцінили живопис у 200 000 фунтів стерлінгів.

to assess – *to judge or decide the amount, value, quality, or importance of something (визначати кількість, вартість, якість чи важливість чогось).*

E.g. The insurers will need to assess the flood damage. – Страховикам потрібно буде оцінити збитки від повені.

to cost – *the amount of money needed to buy, do, or make something (сума грошей, необхідна для того, щоб щось придбати, зробити або виконати).*

E.g. It's difficult for most people to deal with the rising cost of healthcare. – Більшості людей важко впоратися зі зростанням вартості/зростанням ціни на охорону здоров'я.

За подібним зразком можна підготувати фрагмент заняття з граматики. Викладач пропонує студентам самостійно опрацювати заздалегідь підготований ним теоретичний матеріал – відеоролики, презентації, опорні схеми з поясненням, а в аудиторії приділити більшу увагу виконанню практичних завдань на розвиток умінь та навичок використовувати отримані знання в усному та писемному мовленні.

Доступ до мережі Інтернет та використання його ресурсів дають викладачу змогу урізноманітнити навчальний матеріал, наповнити практичні заняття завданнями, які можуть зацікавити сучасного студента. Так, наприклад, популярний відеохостинг YouTube містить різноманітні навчальні й художні фільми, тематичні підбірки, відеоролики з поясненням складного граматичного та лексичного матеріалів. Ступінь складності матеріалу підбирається залежно від рівня мовленнєвої підготовки студентів.

Застосовуючи згаданий метод для планування перевернутого заняття, викладач має спочатку поставити перед собою такі питання-орієнтири:

- в яких видах роботи студентам найбільше потрібна підтримка викладача чи групи;
- який матеріал найкраще придатний для викладу в аудиторії, а який для самостійно керованого індивідуального опанування знань вдома;
- як можна підготувати матеріал за підтримки цифрових технологій з урахуванням вимог дидактики [2, с. 151];
- яким має бути обсяг навчального матеріалу залежно від теми заняття;
- скільки аудиторного часу потрібно використати на відпрацювання певного матеріалу.

Як і кожен метод, метод «перевернутого навчання» має свої особливості, серед яких, на думку дослідників, можна виділити такі:

- *використання електронних освітніх ресурсів*. Завдяки сучасним технологіям учителями і викладачами накопичена велика база різноманітних матеріалів, таких як відео, інтерактивні завдання, електронні навчальні матеріали, електронні тести для самоперевірки. Підручники та книжки не є єдиним джерелом інформації, а викладачі – єдиним джерелом знань. Кожен, хто має доступ до мережі Інтернет, може отримати якісний електронний освітній контент у зручний для нього час;

- *підвищення вимог до навчальної діяльності учнів та студентів*. Теоретична частина навчального матеріалу має формувати у них базові поняття і підтримувати навчання, а не займати центральне місце. Зміст навчання вже не є самоціллю, а стає відправною точкою поглиблення знань. Здійснюється зміщення акценту на процес пізнавальної діяльності учнів та студентів, у процесі якої вони відкривають для себе нові знання;

- *розв'язання різнопланових проблем навчання в обговореннях і дискусіях*. Технологія «перевернутого навчання» дає змогу учителям і викладачам вивільнити час для спілкування на заняттях. Фактично з'являється можливість працювати один на один зі студентами, яким важко дається навчальний предмет або в яких виникають проблеми з виконанням домашніх робіт. В умовах дистанційного навчання обдаровані студенти матимуть більше свободи для того, щоб навчатися у власному темпі. Використання технологій «перевернутого навчання» сприяє реалізації персоналізованого підходу в навчанні та організації самостійної роботи студентів;

- *підготовка до навчальних занять*. Викладачу потрібно додатково готуватися, оскільки створення лекції вимагає певних зусиль та додаткових знань. Однак створені одного разу якісні цифрові матеріали викладач може використовувати та вдосконалювати надалі у своїй практиці;

- *готовність студентів до опрацювання навчального матеріалу самостійно*. Пряме пояснення навчального матеріалу вимагає менше зусиль від студентів, бо вони сприймають новий матеріал пасивно і покладаються на пояснення викладача. Технологія «перевернутого навчання» передбачає активну участь студентів у пізнавальному процесі й вимагає від них самостійної підготовки [3; 4].

Висновки. В Україні метод «перевернутого навчання» почали активно застосовувати під час введення карантинних обмежень та переведення навчального процесу на дистан-

ційну форму навчання та навчання з повним використанням онлайн-технологій. Таким чином, навчальний процес у закладах вищої освіти не був перерваний через вимушені заходи безпеки, не були порушені санітарно-гігієнічні норми, студенти отримували освітні послуги вдома, мали змогу працювати ізольовано, викладачі не змушені були ущільнювати освітні програми. У таких умовах використання методу «перевернутого навчання» цілком виправдало своє застосування і, на думку О.М. Слушного, сприяло розв'язанню таких завдань: забезпечення виходу кожного студента на свій рівень розвитку через індивідуальний темп роботи; формування інтелектуальних, пізнавальних та творчих здібностей кожного суб'єкта навчання; розвиток практичних і дослідницьких навичок студентів; стимулювання саморозвитку й самоактуалізації особистості; забезпечення свідомого засвоєння базових знань [4]. Для організації навчання іноземної мови, як і усі класичні методи та форми навчання, «перевернутий метод» варто використовувати відповідно до принципу доцільності, теми й мети навчального заняття, цілей, які ставить перед собою викладач. На думку авторів, його слід застосовувати у комплексі з іншими методами навчання, тоді вони формують систему знань, умінь, навичок, які задовольняють потреби всіх учасників навчального процесу.

Література:

1. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. посібник. Харків : НТУ «ХПІ», «Торсінг», 2002. 320 с.
2. Попадюк С.С., Скуратівська М.О. Методологічні засади використання освітньої концепції «перевернуте навчання» у вищій школі. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. 2017. Вип. LXXVI. Том 3. С. 149–154.
3. Литвинова С.Г. Технології навчання учнів у хмаро орієнтованому навчальному середовищі загальноосвітнього навчального закладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Том 47, № 3. С. 49–66.
4. Слушний О.М. Технологія «перевернутого навчання» як інноваційний засіб підвищення якості освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. Вип. 48. С. 22.
5. Кузьмінська О.Г. Перевернуте навчання: практичний аспект. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 1 (26). С. 87–98.
6. Заскалета С.Г., Округ А.Є. Організація самостійної пізнавальної діяльності студентів на заняттях з іноземної мови. *Молодий вечірний*. 2018. № 4.4. (56.4). С. 39–42.
7. Балицька Т.В. Організаційно-педагогічні умови самостійної роботи студентів у процесі кредитно-модульного навчання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 13 (224). Ч. I. С. 53–56.
8. Collins: як говорити англійською. Розбираємося з нюансами слововжитку / Під ред. П. Гендс, К. Вайлд, С. Андерсон, Е. Волтер; пер. з англ. Ю. Петіка, О. Петіка під наук. ред. В. Назаренко. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2018. 408 с.
9. Oxford Wordpower: dictionary for learners of English. Great Britain, Oxford: Oxford University Press, 2003. 794 p.

Goriunova M., Stogniy I. The use of the method of the “flipped learning” in studying of a foreign languages in the modern conditions

Summary. The article is devoted to the use of the method of “flipped learning” in the study of foreign languages and the organization of the educational process in terms of distance learning.

The need to develop distance learning courses arose to provide educational services to students who study remotely, receive parallel education in educational institutions of Ukraine or abroad, as well as persons with special educational needs, and so on.

When studying distance learning foreign languages, it should be noted that much attention is paid to the development of interactive communication skills based on the communicative method and the method of “flipped learning”, which is the subject of this article.

Today, the inverted learning model is a type of blended learning that can be used both during distance learning and in classroom learning.

The main feature of this method is that the theoretical material students study at home: they study thematic educational videos online or information materials offered by the teacher. Instead, in the classroom, students, under the guidance and with the help of the teacher, perform practical tasks on the topic they have learned at home, discuss different questions or those that need further explanation. This method changes the functions and role of the teacher during the lesson. The teacher becomes

a coach, consultant, tutor but not the lecturer, and can more effectively provide individual support to students.

The study of foreign languages in non-philological institutions of higher education has its own specifics and approach to planning and implementation of educational activities aimed at forming in students not only common vocabulary, grammatical minimum, development of phonetic norms and spelling skills for everyday communication, but also professional language competence.

As well as all classical methods and forms of teaching, the “flipped learning” should be used in accordance with the principle of expediency, theme and purpose of the lesson, the goals set by the teacher. According to the authors, the method of “flipped learning” should be used in combination with other teaching methods to form a system of knowledge, skills, abilities that meet the needs of all participants in the learning process.

Key words: teaching methods, foreign languages, distance learning, method of “flipped learning”, language competence, independent work of the student, electronic educational materials.